

Centrum Badań Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41
TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

GSA/395/1/85

Warszawa, listopad 1985 r.

CZŁONKOWIE PARTII A INNE SEGMENTY
OPINII SPOŁECZNEJ

/analiza wtórna wyników sondaży CBOS/

Celem opracowania jest wskazanie na podobieństwo i różnice pomiędzy wyróżnionymi podzbiorami opinii społecznej na podstawie odpowiedzi na niektóre pytania serii reprezentatywnych badań ankietowych. Chcąc orzekać o specyfice opinii członków PZPR wchodzących w skład każdorazowej próby dorosłej ludności kraju, musimy rozstrzygnąć, co z czym i dlaczego możemy zestawiać. Dotychczas podstawę porównań stanowiły odpowiedzi na identyczne pytania zadawane dwóm zbiorowościom: członkom partii i ogółowi obywateli bezpartyjnych. Pomijano przy tym inne elementy badania opinii, takie jak cechy ankietera i warunki zbierania informacji, mimo że mogły się one - w obu przypadkach - wyraźnie różnić.

W badaniach CBOS respondent sam decyduje się na ujawnienie lub zatajenie swojej przynależności do PZPR. Następstwem tej sytuacji jest możliwość samoeliminowania poglądów tych respondentów, którzy uznają, że są one sprzeczne w większości spraw z zakładaną przez statut postawą członka partii.

Dotychczasowe analizy pozwoliły na ustalenie typologii orientacji politycznych występujących w badaniach CBOS¹. Zostały one określone jako awangardowe, wspierające, centrystyczne, krytyczne i nieprzejednane. Ustalono, że są one związane z typem przynależności do związków zawodowych obecnie i przed 13 grudnia 1981 r. oraz aktywnością w życiu Kościoła. Konsekwentnie na potrzeby niniejszego porównania całą próbę każdego z badań podzielono na pięć warstw.

Pierwsza z nich obejmuje ankietowanych, którzy zadeklarowali, że należą do PZPR, bez względu na to, czy są szeregowymi członkami partii czy pełnią w niej funkcje z wyboru lub odznaczają się innymi dodatkowymi charakterystykami, np. praktykują religijnie regularnie lub byli członkami "Solidarności".

Druga grupa badanych to członkowie SD, ZSL oraz bezpartyjni, członkowie organizacji młodzieżowych, samorządowych, związków zawodowych, nazwanych umownie sojusznikami.

Ważną społecznie zbiorowością są ci ankietowani, którzy nadal wskazują, że przed wprowadzeniem stanu wojennego należeli do b. "Solidarności". Mimo że w ubiegłym roku ich udział w reprezentatywnej próbie dorosłej ludności kraju zmniejszył się o jedną piątą, nadal stanowią środowisko o odmiennych poglądach w porównaniu do członków partii.

¹ J.K. Solarz: Propozycja tez do typologii postaw politycznych. "Biuletyn CBOS", nr 3/85.

Kolejny podzbiór stanowią ci respondenci, którzy nie należą do partii i organizacji sojuszniczych oraz nie należeli do b. "Solidarności" i określili swój udział w życiu religijnym Kościoła jako największy - praktykują regularnie /nie wchodzi tu praktykujący nieregularnie, uznający najważniejsze praktyki religijne oraz zupełnie niepraktykujący/.

Ostatni z wyróżnionych segmentów opinii społecznej ma rachunkowy charakter. Stanowi różnicę między liczebnością zbiorów tych badanych, których można było przypisać do jednej z wcześniejszych warstw próby, a liczebnością całej próby. Nazywamy ich obojętnymi.

Do analiz statystycznych warstwy uszeregowano następująco: członkowie PZPR, członkowie sojuszniczych klasowo organizacji społeczno-politycznych, osoby niezrzeszone, praktykujący religijnie regularnie oraz członkowie b. "Solidarności". Przyjęte uporządkowanie warstw nie jest równoznaczne z ustaleniem orientacji politycznych respondentów. Z jednej bowiem strony aktyw funkcyjny PRON-u i organizacji młodzieżowych deklaruje najbardziej radykalne polityczne poglądy prosocjalistyczne, z drugiej strony skrajnie nieprzejednani wobec władzy i ustroju rekrutują się z osób praktykujących religijnie regularnie, które chlubią się przynależnością do b. "Solidarności". Zrezygnowano w związku z tym z określenia orientacji politycznej, ograniczono analizę odpowiedzi na serię pytań dotyczących problemów politycznych, formułowanych przez przedstawicieli tych pięciu segmentów.

Uzyskane wyniki zostały uporządkowane według rosnącego dystansu czasowego od chwili przeprowadzenia sondażu na reprezentatywnej próbie dorosłej ludności kraju - od września do marca br. oraz od grudnia do sierpnia 1984 r. Pozwala to z jednej strony śledzić zmianę problemów, które wymagają zademonstrowania własnej opinii, z drugiej strony jej ewolucji w czasie. Szczegółowe zestawienia tabelaryczne zamieszczono w aneksie.

We wrześniu br. pytaliśmy badanych o perspektywę wyjścia z kryzysu gospodarczego przy dotychczasowej polityce rządu i ocenę

aktualnej sytuacji gospodarczej /tab. 1 i 2/. Obie te sprawy są pozytywnie oceniane przez członków PZPR, ale dystansowanie się pozostałych grup od tych poglądów jest bardzo umiarkowane. Zwraca uwagę większe zróżnicowanie opinii członków partii niż jej sojuszników lub praktykujących religijnie regularnie. Mimo szkoleń i propagandy przełomowej reformy gospodarczej 16,2% członków nie wierzyło, że kiedykolwiek wyjdziemy z kryzysu gospodarczego przy dotychczasowej polityce rządu.

W sierpniu br. zadaliśmy wprost pytanie o stopień poparcia przez respondenta polityki wewnętrznej władz i polityki zagranicznej państwa /tab. 3 i 4/. Co piąty /23,1%/ członek PZPR odmówił swego poparcia polityce wewnętrznej władz, w przypadku zaś polityki zagranicznej nie udzieliło go 13,9%. Nie oznaczało to jednak odmowy uczestniczenia w wyborach do Sejmu. Takich deklarowanych odmów było 2,7% /tab. 5/. Część odmawiających poparcia dla polityki wewnętrznej władz liczy się z pogorszeniem się w najbliższym czasie sytuacji politycznej w kraju /4,7%/ oraz sytuacji gospodarczej /8,1%. Zarówno w jednym, jak i drugim przypadku /tab. 6 i 7/ odsetek członków partii przewidujących stagnację obecnej sytuacji jest wyższy od odsetka przewidujących jej poprawę /odpowiednio 45 wobec 43% oraz 46,9 wobec 38,8%. Jeszcze bardziej wyraźna jest przewaga przekonanych, że w trzyletniej perspektywie warunków życia ludności w Polsce nie nastąpią zmiany /52,3%/, nad tymi członkami partii, którzy ich oczekują /36,8%/ - tabela 8.

Jest to o tyle istotne, że członkowie PZPR najwyżej oceniają swoją aktualną sytuację materialną. Jedynie 1,6% spośród nich ocenia swoją sytuację materialną jako złą, a 16,3% - jako nie najlepszą /tab. 9/.

Badanie w marcu br. odbyło się w sytuacji politycznej, którą członkowie partii określili jako ani dobrą, ani złą /43%/ lub złą 15%, bardzo złą 1,5% /tab. 10/. Tę ocenę w zasadzie podzielali nasi sojusznicy i praktykujący religijnie regularnie. W szeregach członków partii liczone, że sytuacja polityczna w ciągu najbliższych dwóch lat nieznacznie się poprawi /49,2% - tab. 11/. Członkowie stronnictw sojusznicznych i praktykujący regularnie przewidywali brak zmian w sytuacji politycznej.

Przy wydłużeniu horyzontu czasowego prognozy do dekady i jej odniesieniu do obszaru państw socjalistycznych odnotowujemy także znaczne, a nawet nieco większe rozmiary niewiary w pomyślną przyszłość socjalizmu /tab. 12/. Jedyne 41,5% członków PZPR uznało, że sytuacja w państwach socjalistycznych będzie się stale poprawiać zdaniem 24,5% - pozostanie bez zmian, 16% zaś przewidywało stałe jej pogarszanie się. Prawie co piąty /18%/ członek PZPR wybrał bezpieczną kategorię "trudno powiedzieć". Brak istotnej różnicy w poglądach pomiędzy członkami partii a pozostałymi grupami badanych świadczy nie o akceptowaniu przez nie opinii partyjnej, lecz o odchodzeniu od filozoficznego optymizmu myślenia o przyszłości. Było ono wewnętrznie wyraźnie zróżnicowane oraz pozbawione wiary w lepszą przyszłość.

Skrócenie perspektywy prognozy do dwóch lat i jej ograniczenie do sprawy naszego kryzysu gospodarczego nie zmieniło obrazu /tab. 13/. Przewaga respondentów przekonanych o niemożności wyjścia z kryzysu gospodarczego w tym okresie /53,0%/ nad mającymi nadzieję na jego pokonanie /39,0%/ jest bardzo wymowna, gdy uzmysłowimy sobie, że opinię partyjną uznano za zbyt optymistyczną i zdystansowano się wobec niej w pozostałych grupach społecznych,

W obliczu wyborów do Sejmu członkowie PZPR podobnie jak reszta współobywateli wykazywali umiarkowany optymizm, jeśli chodzi o wiązanie przez ludzi nadziei z wyborami: 40,5% uznało, że takie nadzieje raczej istnieją, 29,5% nie wierzyło w to, 19,5% nadzieje zdecydowanie wiązało z wyborami /tab. 14/.

Problemem politycznym numer jeden tego czasu /procesu w sprawie śmierci księdza Popiełuszki/ była kwestia prawa Kościoła do politycznych wypowiedzi. W tym przypadku opinia partyjna była bardziej jednoznaczna - 82,9% jej przedstawicieli nie akceptowało prawa Kościoła do wypowiedzi politycznych, czym wyraźnie podkreśliło swoją odrębność wobec pozostałych segmentów badanych /tab. 15/. Interesujące jest, że apolityczni, obojętni boją się konfrontacji między Kościołem a partią i są skłonni zbliżyć się do stanowiska partii w tej kwestii.

Przy zdecydowanej odmowie Kościołowi prawa do wypowiedzi politycznych bardziej zróżnicowany wewnętrznie jest stosunek członków

partii do politycznej jego aktywności. Za zwiększeniem wpływu Kościoła na kierowanie krajem opowiedziało się 16,5% spośród nich /tab. 16/. Po raz pierwszy w przypadku tej kwestii praktykujący regularnie ostrzej niż ogół obywateli niezrzeszonych dystansują się od stanowiska członków partii. Zwraca uwagę instrumentalne jej traktowanie przez członków b. "Solidarności" - bardziej niż praktykujący regularnie popierają oni polityczną aktywność Kościoła, wykazują zatem więcej konsekwencji w tej sprawie niż członkowie PZPR.

Badania z grudnia 1984 r. ukazują prawidłowości rządzące dystansowaniem się wobec opinii partyjnej przez inne warstwy opinii społecznej. Dystans ten jest najmniejszy w przypadku ocen aktualnego i przyszłego stanu gospodarki, następnie sytuacji politycznej i osiąga apogeum w sprawie oceny poprawy warunków materialnych życia ludności /tab. 17 i 18/. Obserwowane różnice są wynikiem wyższej niż w przypadku pozostałych obywateli oceny własnej sytuacji materialnej /tab. 19 i 20/, politycznej i gospodarczej /tab. 21/ w kraju. Im bardziej krytyczne są poglądy członków partii, tym bardziej zgadzają się z nimi pozostali obywatele. W tym okresie członkowie partii w porównaniu z innymi warstwami opinii społecznej wyrażali większe nadzieje na poprawę sytuacji gospodarczej /65,8% wskazań/, politycznej /66,1%/ oraz warunków życia ludności /43,7%/ w najbliższych dwóch latach, byli bardziej zadowoleni z osiągniętego od 1982 r. postępu w poprawie warunków materialnych ludności Polski /tab. 22/.

Badania z sierpnia 1984 r. wskazują na stopień rozchwiania opinii w szeregach członków partii. Sprawa dopuszczalności ograniczenia przez władze swobody obywateli dla realizacji celów państwa była na tyle drażliwa, że co drugi członek PZPR wolał uniknąć odpowiedzi na pytanie w tej sprawie. Również duże wewnętrzne zrzędnicowanie ich opinii wskazuje na rozterki towarzyszące tego typu decyzjom /tab. 25/.

Potwierdzeniem różnic w ocenie spraw racji stanu jest opinia 21,5% badanych członków partii, że Polska raczej nie jest krajem demokratycznym. Również i ten aspekt funkcjonowania naszego państwa wywołał odmienne oceny, wykraczające poza wartość odchylenia standardowego /tab. 24/.

Ostateczny bilans 40-lecia PRL /tab. 23/ jest bardziej jednoznaczny i ujednolicony w opinii członków PZPR. Dla 68,9% spośród nich okres ten przyniósł więcej dobrego niż złego, zdaniem 20,1% - tyle samo dobrego co złego. Prawie co dziesiąty /7,2%/ respondent z tej grupy zanegował dorobek 40-lecia uznając, że przyniósł więcej złego niż dobrego.

x

x

x

Na zakończenie można dokonać kilku uogólnień dotyczących zgodności lub rozproszenia opinii członków PZPR na tle innych segmentów opinii społecznej oraz częściowo wyjaśnić źródła zmiany dystansu dzielącego ich poglądy.

W miarę upływu czasu opinia członków partii uległa konsolidacji i osiągnęła maksimum jednorodności przy deklaracjach udziału w wyborach do Sejmu. Zgodność opinii jest duża w sprawach perspektywy i maleje przy ocenie faktów dotyczących przeszłości. Dobrym przykładem tej tendencji jest pytanie o postęp w warunkach materialnych życia ludności w okresie grudzień 1982-grudzień 1984 r. Świadomie zatem zrezygnowano ze znacznej grupy pytań, które nie dotyczyły wartości społecznych lub projekcji własnych ocen, lecz miały na celu ustalenie faktów, np. prestiżu różnych instytucji w opinii społecznej.

Opinie członków PZPR uzyskują swoją zwartość i polityczną jednoznaczność w sytuacjach jawnej konfrontacji. Przykładem może tu być prawo Kościoła do politycznych wypowiedzi oraz deklaracja udziału w wyborach do Sejmu. W pozostałych przypadkach opinia partyjna jest zróżnicowana, zmienna i wciąż zawiera elementy sądów skrajnych.

Przyjęta metodologia porównywania segmentów opinii społecznej pozwala określić dystans dzielący pośrednią warstwę próby od opinii partyjnej. Przyjmując za 100 wartości średnie opinii członków PZPR, za 0 - opinii deklarujących przynależność do b. "Solidarności", obliczono ile stanowi różnica dzieląca poglądy pozostałych warstw z opinią partyjną. Im bardziej krytyczna jest opinia

partyjna, tym mniejszy jest dystans między nią a pozostałymi segmentami opinii społecznej i odwrotnie, im bardziej jest pozytywna, tym większy jest ten dystans. Wyjątkiem od tej zasady są sprawy deklaracji udziału w wyborach do Sejmu oraz demokratycznego oblicza państwa. Consensus opinii społecznej bez względu na jej podział na segmenty dotyczy tego, że będzie tak jak jest. Trudno obecnie przesądzać, czy jest to konserwatyzm w myśleniu czy stwierdzenie obiektywnego faktu, że odzyskaliśmy równowagę społeczno-polityczną, która nie rodzi nadziei na dynamiczną poprawę. Ostateczny bilans 40-lecia jest w opinii społecznej zbliżony z ocenami członków PZPR. Wskazywałoby to na głębsze źródła dominowania przeświadczenia, że będzie tak jak jest.

Dla lepszego zrozumienia opisanych zróżnicowań opinii warto naszkicować społeczną charakterystykę analizowanych warstw wyodrębnionych na podstawie stosunku do Partii, Kościoła i b. "Solidarności".

Najwięcej członków PZPR jest wśród osób na kierowniczych stanowiskach /50%/. Znacznie mniej, ale więcej niż w pozostałych grupach, jest ich wśród pracowników umysłowych na szeregowych stanowiskach z wykształceniem wyższym /22%/ i średnim /10,8%/ oraz robotników /11,8%/ i emerytów /9,4%/. Najliczniej wśród członków partii są reprezentowani kadra kierownicza /24,1%/, robotnicy /20,5%/, emeryci /15,1%/ oraz szeregowi pracownicy umysłowi z wykształceniem średnim /14,5%/.

Do organizacji sojusznicznych najczęściej należą robotnicy i pracownicy handlu i usług oraz szeregowi pracownicy ze średnim wykształceniem /43 - 30%/. Tetrzy grupy stanowią 58% ogółu członków tych organizacji.

Obojętni są w miarę równomiernie rozproszeni po wszystkich dużych grupach społeczno-zawodowych. Więcej jest ich wśród rzemieślników i uczącej się młodzieży.

Ponad 45% rolników indywidualnych i emerytów cechuje się regularnymi praktykami religijnymi i brakiem powiązań z organizacjami społeczno-politycznymi i b. "Solidarnością". Stanowią oni ponad połowę segmentu powiązanego wyłącznie z Kościołem.

Przynależność do b. "Solidarności" najczęściej deklarują robotnicy /28,6%/, pracownicy handlu i usług /27,7%/ oraz inteligencja na szeregowych stanowiskach /20,0%/. Dwie pierwsze grupy to połowa deklarujących swoją była przynależność do tej organizacji.

Występuje generalna zależność: obojętni, regularnie praktykujący religijnie i członkowie organizacji sojuszniczych są starsi niż członkowie PZPR i b. "Solidarności". Wiek tych dwóch segmentów jest zróżnicowany jedynie w przypadku robotników /członkowie partii są młodsi/. Sytuacja materialna mierzona dochodem na jedną osobę w rodzinie jest zróżnicowana przez przynależność jedynie w przypadku emerytów: lepsza wśród członków Partii, organizacji sojuszniczych i obojętnych niż wśród regularnie praktykujących religijnie i członków b. "Solidarności" rekrutujących się z ludzi trzeciego wieku.

Informacje powyższe skłaniają do jednej korekty dotychczasowych ustaleń. Większa spolegliwość wobec władzy ze strony regularnie praktykujących religijnie wynika raczej z sytuacji społecznej i wieku tego segmentu, dominują wśród nich bowiem chłopi i emeryci.

Przedstawione opracowanie nie wyczerpuje możliwości analizy wtórnej i porównawczej różnych segmentów opinii społecznej o węzłowych problemach kraju na podstawie materiałów zgromadzonych w CBOS. Ma ono charakter wstępny i głównie metodologiczny. Dotyczy jednego kręgu spraw związanych z poglądami na perspektywy poprawy sytuacji politycznej i gospodarczej kraju. Wydaje się jednak, że jest to sprawa kluczowa dla formułowania programów perspektywicznych.

ANEKS

1. Informacje o badaniach

Wrzesień '85 - badanie dotyczyło aktualnych problemów politycznych nurtujących 1492-osobową reprezentację dorosłych obywateli naszego kraju.

Sierpień '85 - badanie dotyczyło polityki zagranicznej. Przeprowadzono je na 1451-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłej ludności kraju.

Marzec '85 - badanie przeglądowe. Dotyczyło sytuacji politycznej w I kwartale '85; objęto nim 1488-osobową próbę dorosłej ludności Polski.

Grudzień '84 - opinie o problemach politycznych i gospodarczych; próba 1440-osobowej dorosłej ludności Polski.

Sierpień '84 - badanie poświęcone demokracji socjalistycznej; obejmowało 1412-osobową reprezentacją dorosłej ludności naszego kraju

2. Tabele

3. Histogram dystansu wyróżnionych segmentów opinii społecznej do opinii członków PZPR.

Uwaga: W histogramie opinia członków PZPR we wszystkich pytaniach przyjmuje wartość 0, natomiast opinia członków b. "Solidarności" wartość 100. Oznacza to, że im bliżej wartości 0 są opinie pozostałych segmentów opinii społecznej, tym bardziej zbliżają się do opinii partyjnej, im bliżej natomiast wartości 100 - opinii członków b. "Solidarności". Jako wartość graniczną można uznać 50%.

Tabela 1. Szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego przy dotychczasowej polityce rządu w opinii badanych /wrzesień '85/

Stopień akceptacji	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Zdecydowanie tak	22,3	14,7	13,7	11,6	7,0
Raczej tak	44,0	41,7	30,9	33,8	24,7
Raczej nie	9,6	14,7	16,1	12,9	20,6
Zdecydowanie nie	6,6	5,4	10,9	8,8	10,6
Trudno powiedzieć	1,9	23,5	28,4	33,0	27,2
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	166	409	285	389	243
Średnia statystyczna	2,343	2,544	2,796	2,735	3,230
Odchylenie standardowe	1,127	1,078	1,190	1,102	1,228
Dystans wobec opinii partyjnej	0	22	52	35	100

Tabela 2. Opinie o sytuacji gospodarczej Polski /wrzesień '85/

Ocena sytuacji gospodarczej	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Wyraźnie wychodzimy z kryzysu gospodarczego	7,3	4,2	4,6	3,6	3,3
Wyraźnie lepsza niż rok temu	18,8	14,4	15,1	11,1	9,5
Trochę lepsza niż rok temu	46,7	30,7	37,3	46,9	32,9
Ani lepsza, ani gorsza	17,6	32,2	27,8	26,0	32,5
Trochę gorsza niż rok temu	4,2	4,6	7,4	6,7	7,0
Wyraźnie gorsza niż rok temu	3,6	2,7	3,9	3,1	5,3
O krok od katastrofy	1,8	2,7	3,9	2,6	9,5
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	166	409	285	389	243
Średnia statystyczna	3,109	3,286	3,454	3,407	3,844
Odchylenie standardowe	1,200	1,150	1,295	1,145	1,457
Dystans wobec opinii partyjnej	0	24	47	40	100

Tabela 3. Poparcie dla polityki wewnętrznej władz ze strony badanych /sierpień '85/

Stopień poparcia	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Zdecydowanie popieram	12,7	15,5	3,9	3,5	0,7
Popieram	27,3	18,2	14,4	18,6	11,1
Raczej popieram	33,8	30,8	24,6	30,7	18,7
Jest mi obojętna	3,1	7,3	14,1	15,0	8,7
Raczej nie popieram	15,4	23,5	20,7	18,3	21,8
Nie popieram	6,2	10,3	15,1	9,7	24,9
Zdecydowanie nie popieram	1,5	4,4	7,2	4,1	14,2
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	260	457	306	339	293
Średnia statystyczna	3,058	3,736	4,072	3,717	4,713
Odchylenie standardowe	1,494	1,585	1,625	1,496	1,638
Dystans wobec opinii partyjnej	0	41	61	40	100

Tabela 4. Poparcie dla polityki zagranicznej państwa ze strony badanych /sierpień '85/

Stopień poparcia	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Zdecydowanie popieram	22,7	8,4	6,6	5,3	2,4
Popieram	32,7	23,3	14,5	22,3	14,9
Raczej popieram	24,2	28,4	28,9	26,4	26,0
Jest mi obojętna	6,5	14,3	24,3	25,8	16,1
Raczej nie popieram	9,6	14,5	12,8	10,7	14,9
Nie popieram	3,5	8,1	10,9	7,7	13,9
Zdecydowanie nie popieram	0,8	3,1	10,7	1,8	9,7
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	260	457	306	339	293
Średnia statystyczna	2,612	3,400	3,628	3,445	4,087
Odchylenie standardowe	1,406	1,536	1,439	1,381	1,630
Dystans wobec opinii partyjnej	0	53	68	56	100

Tabela 5. Deklaracje udziału w wyborach do Sejmu /sierpień '85/

Gotowość udziału w wyborach do Sejmu	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Na pewno będę głosował	88,4	60,8	57,2	59,5	30,1
Jeszcze nie wiem, ale prawdopodobnie będę głosował	8,9	27,6	24,5	26,8	32,2
Jeszcze nie wiem, ale prawdopodobnie nie będę głosował	1,9	6,1	11,8	7,1	20,5
Nie będę głosował	0,8	5,5	6,5	6,5	17,1
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	260	457	306	339	293
Średnia statystyczna	1,151	1,562	1,676	1,607	2,247
Odchylenie standardowe	0,463	0,836	0,921	0,881	1,065
Dystans wobec opinii partyjnej	0	37	48	32	100

Tabela 6. Trzyletnia prognoza sytuacji politycznej w kraju /sierpień '85/

Prognoza sytuacji politycznej	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Będzie się zmieniać na lepsze	43,0	26,9	20,9	22,2	14,7
Pozostanie bez większych zmian	45,0	44,0	41,5	39,9	43,3
Trudno powiedzieć	7,4	19,0	24,8	28,1	18,8
Będzie się zmieniać na gorsze	4,7	10,1	12,7	9,8	23,2
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	260	457	306	339	293
Średnia statystyczna	1,736	2,123	2,294	2,254	2,505
Odchylenie standardowe	0,789	0,921	0,940	0,912	1,006
Dystans wobec opinii partyjnej	0	50	72	67	100

Tabela 7. Trzyletnia prognoza sytuacji gospodarczej Polski /sierpień '85/

Prognoza sytuacji gospodarczej	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Będzie się zmieniać na lepsze	38,8	27,6	23,5	30,2	19,8
Pozostanie bez większych zmian	46,9	44,4	44,4	41,4	42,3
Trudno powiedzieć	6,2	9,8	13,1	17,5	9,2
Będzie się zmieniać na gorsze	8,1	18,2	19,0	10,9	28,7
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	260	457	306	339	293
Średnia statystyczna	1,837	2,186	2,275	2,092	2,468
Odchylenie standardowe	0,867	1,034	1,026	0,953	1,106
Dystans wobec opinii partyjnej	0	55	69	31	100

Tabela 8. Trzyletnia prognoza zmian warunków życia ludności w Polsce /sierpień '85/

Prognoza warunków życia	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Będą się zmieniać na lepsze	36,8	24,5	19,6	30,4	15,4
Pozostaną bez większych zmian	52,3	51,4	46,4	42,8	38,9
Trudno powiedzieć	3,9	6,6	12,1	10,9	8,9
Będą się zmieniać na gorsze	7,0	17,5	21,9	15,9	36,9
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	260	457	306	339	293
Średnia statystyczna	1,810	2,171	2,363	2,124	2,672
Odchylenie standardowe	0,808	0,992	1,032	1,019	1,126
Dystans wobec opinii partyjnej	0	42	57	36	100

Tabela 9. Ocena własnej sytuacji materialnej /sierpień '85/

Ocena sytuacji materialnej	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Bardzo dobra	1,6	1,8	0,0	0,6	0,3
Całkiem niezła	20,2	9,4	13,1	8,6	6,1
Średnia	60,5	57,8	53,3	50,4	53,6
Nie najlepsza	16,3	27,8	25,8	31,0	31,7
Zła	1,6	3,3	7,8	9,4	8,2
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	260	457	306	339	293
Średnia statystyczna	2,961	3,214	3,284	3,401	3,413
Odchylenie standardowe	0,699	0,727	0,790	0,798	0,743
Dystans wobec opinii partyjnej	0	47	59	61	100

Tabela 10. Ogólna ocena sytuacji politycznej w Polsce /marzec '85/

Ocena sytuacji politycznej	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Dobra	5,5	3,1	2,1	1,8	1,8
Dość dobra	30,0	46,3	47,3	47,6	36,7
Ani dobra, ani zła	43,0	46,3	47,3	47,6	36,7
Trudno powiedzieć	5,0	8,6	8,5	12,5	8,8
Zła	15,0	19,8	24,6	18,8	34,1
Bardzo zła	1,5	3,5	6,0	5,9	13,7
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	200	510	281	271	226
Średnia statystyczna	2,770	3,030	3,210	3,137	3,531
Odchylenie standardowe	0,825	0,807	0,803	0,784	0,854
Dystans wobec opinii partyjnej	0	33	58	49	100

Tabela 11. Dwuletnia prognoza rozwoju sytuacji politycznej w Polsce /marzec '85/

Prognoza	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Poprawi się zdecydowanie	11,6	3,0	6,8	3,7	0,9
Nieznacznie się poprawi	49,2	29,5	14,6	22,5	12,4
Pozostanie bez zmian	24,6	37,4	32,4	31,0	44,2
Trudno powiedzieć	6,5	13,0	19,9	25,8	14,6
Nieznacznie się pogorszy	6,5	10,4	15,3	10,7	11,5
Zdecydowanie się pogorszy	1,5	6,7	11,0	6,3	16,4
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	200	510	281	271	226
Średnia statystyczna	2,372	2,884	3,093	2,934	3,301
Odchylenie standardowe	0,830	0,879	1,003	0,854	0,918
Dystans wobec opinii partyjnej	0	55	78	58	100

Tabela 12. Prognoza rozwoju sytuacji w krajach socjalistycznych na najbliższe dziesięciolecie /marzec '85/

Prognoza	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Będzie się stale poprawiać	41,5	18,7	13,2	12,6	6,2
Pozostanie taka jak w chwili obecnej	24,5	35,4	28,9	33,7	19,5
Trudno powiedzieć	18,0	26,9	30,4	33,7	25,2
Będzie się stale pogarszać	16,0	19,1	27,5	20,0	49,1
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	200	510	281	271	226
Średnia statystyczna	2,085	2,464	2,721	2,611	3,173
Odchylenie standardowe	1,110	1,003	1,009	0,945	0,953
Dystans wobec opinii partyjnej	0	38	58	48	100

Tabela 13. Szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego w ciągu dwóch najbliższych lat przy dotychczasowej działalności rządu /marzec '85/

Stopień akceptacji	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Zdecydowanie tak	5,5	1,2	1,4	0,7	0,4
Raczej tak	34,0	22,4	21,1	22,9	8,9
Trudno powiedzieć	7,5	13,0	11,1	17,0	10,2
Raczej nie	37,0	38,3	34,6	37,3	34,7
Zdecydowanie nie	16,0	25,1	31,8	22,1	45,8
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	200	510	281	281	226
Średnia statystyczna	2,850	3,263	3,300	3,317	3,564
Odczylenie standardowe	1,003	0,937	0,571	1,030	0,811
Dystans wobec opinii partyjnej	0	57	62	65	100

Tabela 14. Nadzieje związane z wyborami do Sejmu w opinii badanych /marzec '85/

Przewidywanie	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Ludzie zdecydowanie wiążą nadzieje z wyborami	19,5	4,7	4,3	4,1	1,8
Ludzie raczej wiążą nadzieje z wyborami	40,5	39,6	28,8	33,7	17,3
Trudno powiedzieć	10,5	19,6	20,6	29,6	16,4
Ludzie raczej nie wiążą nadziei z wyborami	24,5	24,5	26,0	21,9	36,3
Ludzie zdecydowanie nie wiążą nadziei z wyborami	5,0	11,6	20,3	10,7	28,3
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	200	510	281	271	226
Średnia statystyczna	2,550	2,986	3,292	3,015	3,721
Odczylenie standardowe	1,198	1,138	1,204	1,073	1,106
Dystans wobec opinii partyjnej	0	37	63	40	100

Tabela 15. Stopień akceptacji prawa Kościoła do politycznych wypowiedzi /marzec '85/

Stopień akceptacji	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Zdecydowanie tak	2,0	5,3	6,8	8,5	17,3
Raczej tak	10,0	21,2	14,2	20,7	26,1
Trudno powiedzieć	6,0	13,1	15,3	12,9	11,1
Raczej nie	23,0	30,2	27,8	32,5	25,7
Zdecydowanie nie	59,0	30,2	35,9	25,5	19,9
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	200	510	281	271	226
Średnia statystyczna	4,270	3,588	3,719	3,458	3,049
Odchylenie standardowe	1,078	1,261	1,272	1,299	1,418
Dystans wobec opinii partyjnej	0	56	45	66	100

Tabela 16. Ocena sytuacji Polski w przypadku zwiększenia wpływu Kościoła na kierowanie krajem /marzec '85/

Ocena sytuacji Polski	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Zdecydowanie lepsza	7,5	13,2	15,7	22,9	28,8
Nieznacznie lepsza	9,0	17,3	11,1	15,9	25,7
Nie zmieniłyby się	18,1	28,7	32,9	33,2	27,9
Trudno powiedzieć	27,6	23,0	22,5	21,0	12,4
Nieznacznie pogorszyłyby się	8,0	5,5	3,2	3,3	2,7
Zdecydowanie pogorszyłyby się	19,6	12,2	14,6	3,7	2,7
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	200	510	281	271	226
Średnia statystyczna	3,432	2,662	2,900	2,491	2,248
Odchylenie standardowe	1,216	1,108	1,163	0,999	0,989
Dystans wobec opinii partyjnej	0	47	44	78	100

Tabela 17. Ocena sytuacji materialnej ludności Polski w okresie grudzień '82 - grudzień '84

Ocena sytuacji	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Znacznie lepsza	11,0	3,4	4,4	4,4	1,9
Nieco lepsza	40,8	27,5	25,9	28,8	17,6
Mniej więcej taka sama	26,7	33,3	29,9	26,6	36,6
Trudno powiedzieć	2,6	5,4	9,6	8,0	5,6
Nieco gorsza	13,6	21,6	20,7	25,2	26,4
Znacznie gorsza	5,2	9,0	9,6	6,9	12,0
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	191	503	251	278	217
Średnia statystyczna	2,827	3,413	3,450	3,416	3,731
Odchylenie standardowe	1,367	1,402	1,423	1,418	1,385
Dystans wobec opinii partyjnej	0	64	68	65	100

Tabela 18. Dwuletnia prognoza zmian materialnych warunków życia ludności /grudzień '84/

Prognoza sytuacji materialnej	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Nastąpi poprawa					
- wyraźna	2,1	0,8	0,4	1,5	0,0
- pewna	41,6	24,3	22,3	27,6	13,4
Będzie mniej więcej tak samo	35,8	39,6	40,6	30,2	39,9
Trudno powiedzieć	2,6	10,0	12,4	15,6	7,8
Nastąpi pogorszenie					
- pewne	12,6	18,1	17,5	19,6	30,4
- znaczne	5,3	7,2	6,8	5,5	12,4
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	191	503	251	278	217
Średnia statystyczna	2,979	3,418	3,446	3,407	3,926
Odchylenie standardowe	1,230	1,254	1,217	1,268	1,303
Dystans wobec opinii partyjnej	0	33	39	52	100

Tabela 19. Ocena sytuacji politycznej w Polsce /grudzień '84/

Ocena sytuacji	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Dobra	6,3	1,8	3,2	3,6	1,4
Nieźła	24,1	15,4	14,1	14,0	7,4
Trudna, ale z widokami na przyszłość	52,9	45,7	40,6	36,0	34,1
Trudno powiedzieć	4,2	12,2	17,3	24,8	18,4
Zła	9,9	21,8	20,5	18,0	31,8
Bardzo zła	2,6	3,0	4,4	3,6	6,9
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość elementów	191	503	251	278	217
Średnia statystyczna	2,953	3,459	3,510	3,504	3,926
Odchylenie standardowe	1,082	1,134	1,185	1,152	1,164
Dystans wobec opinii partyjnej	0	52	57	56	100

Tabela 20. Dwuletnia prognoza sytuacji politycznej w Polsce /grudzień '84/

Prognoza sytuacji politycznej	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Poprawi się					
- zdecydowanie	14,8	6,0	4,0	4,7	2,8
- nieznacznie	51,3	36,2	34,7	32,5	24,9
Pozostanie bez zmian	20,6	28,6	29,1	25,3	32,4
Trudno powiedzieć	7,4	18,2	20,3	29,6	19,7
Pogorszy się					
- nieznacznie	2,1	6,0	7,2	5,4	8,5
- zdecydowanie	3,7	5,0	4,8	2,5	11,7
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	191	503	251	278	217
Średnia statystyczna	2,418	2,970	3,064	3,061	3,413
Odchylenie standardowe	1,125	1,215	1,195	1,120	1,338
Dystans wobec opinii partyjnej	0	55	64	64	100

Tabela 21. Ocena sytuacji gospodarczej kraju /grudzień '84/

Ocena sytuacji gospodarczej	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Dobra	3,7	1,4	0,8	2,5	0,9
Nieźła	12,6	9,9	10,5	9,7	5,1
Trudna, ale z widokami na przyszłość	57,1	45,9	43,7	43,0	33,6
Trudno powiedzieć	2,1	5,8	5,3	6,5	5,1
Zła	20,4	31,4	34,0	34,7	47,5
Bardzo zła	4,2	4,6	5,7	3,6	7,8
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	191	503	251	278	217
Średnia statystyczna	3,356	3,698	3,781	3,718	4,166
Odczylenie standardowe	1,169	1,183	1,207	1,210	1,179
Dystans wobec opinii partyjnej	0	42	52	44	100

Tabela 22. Dwuletnia prognoza sytuacji gospodarczej kraju /grudzień '84/

Prognoza sytuacji gospodarczej	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Poprawi się					
- zdecydowanie	10,5	6,0	4,4	4,7	1,4
- nieznacznie	55,3	48,2	47,4	49,1	32,1
Pozostanie bez zmian	14,7	22,2	20,3	22,0	27,4
Trudno powiedzieć	5,3	10,4	10,0	13,0	9,8
Pogorszy się					
- nieznacznie	6,8	6,2	10,4	6,9	14,9
- zdecydowanie	7,4	7,0	7,6	4,3	14,4
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	191	503	251	278	217
Średnia statystyczna	2,647	2,836	2,972	2,812	3,479
Odczylenie standardowe	1,360	1,296	1,361	1,201	1,466
Dystans wobec opinii partyjnej	0	22	39	19	100

Tabela 23. Ocena dorobku 40-lecia Polski /sierpień '84/

Ocena dorobku 40-lecia	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Więcej dobrego niż złego	68,9	47,5	41,4	43,0	21,9
Tyle samo dobrego co złego	20,1	31,7	35,5	30,3	40,5
Trudno powiedzieć	3,8	11,6	11,2	13,2	9,5
Więcej złego niż dobrego	7,2	9,3	11,8	13,6	28,1
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	209	260	155	480	308
Średnia statystyczna	1,493	1,826	1,934	1,973	2,438
Odchylenie standardowe	0,872	0,967	1,001	1,052	1,118
Dystans wobec opinii partyjnej	0	35	46	51	100

Tabela 24. Polska krajem demokratycznym w opinii społecznej /sierpień '84/

Stopień akceptacji	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Zdecydowanie tak	22,0	19,2	7,8	9,4	4,6
Raczej tak	47,4	35,0	39,6	38,7	26,1
Trudno powiedzieć	9,1	13,1	16,9	23,8	14,7
Raczej nie	18,2	25,0	26,0	19,2	33,7
Zdecydowanie nie	3,3	7,7	9,7	6,8	20,9
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	209	260	155	480	308
Średnia statystyczna	2,335	2,669	2,903	2,793	3,402
Odchylenie standardowe	1,111	1,254	1,165	1,126	1,209
Dystans wobec opinii partyjnej	0	31	53	43	100

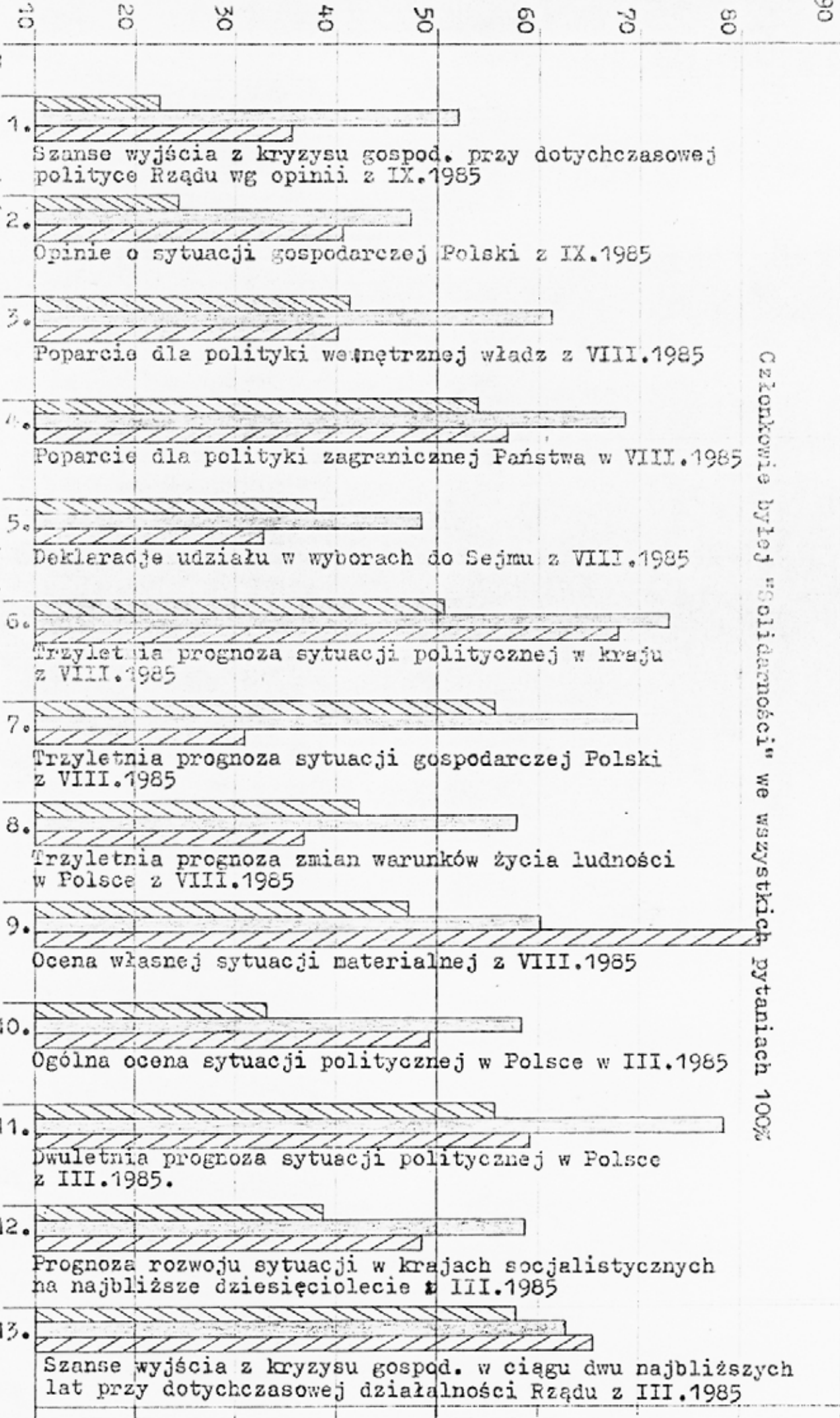
Tabela 25. Dopuszczalność ograniczenia przez władze swobody obywateli dla realizacji celów państwa /sierpień '84/

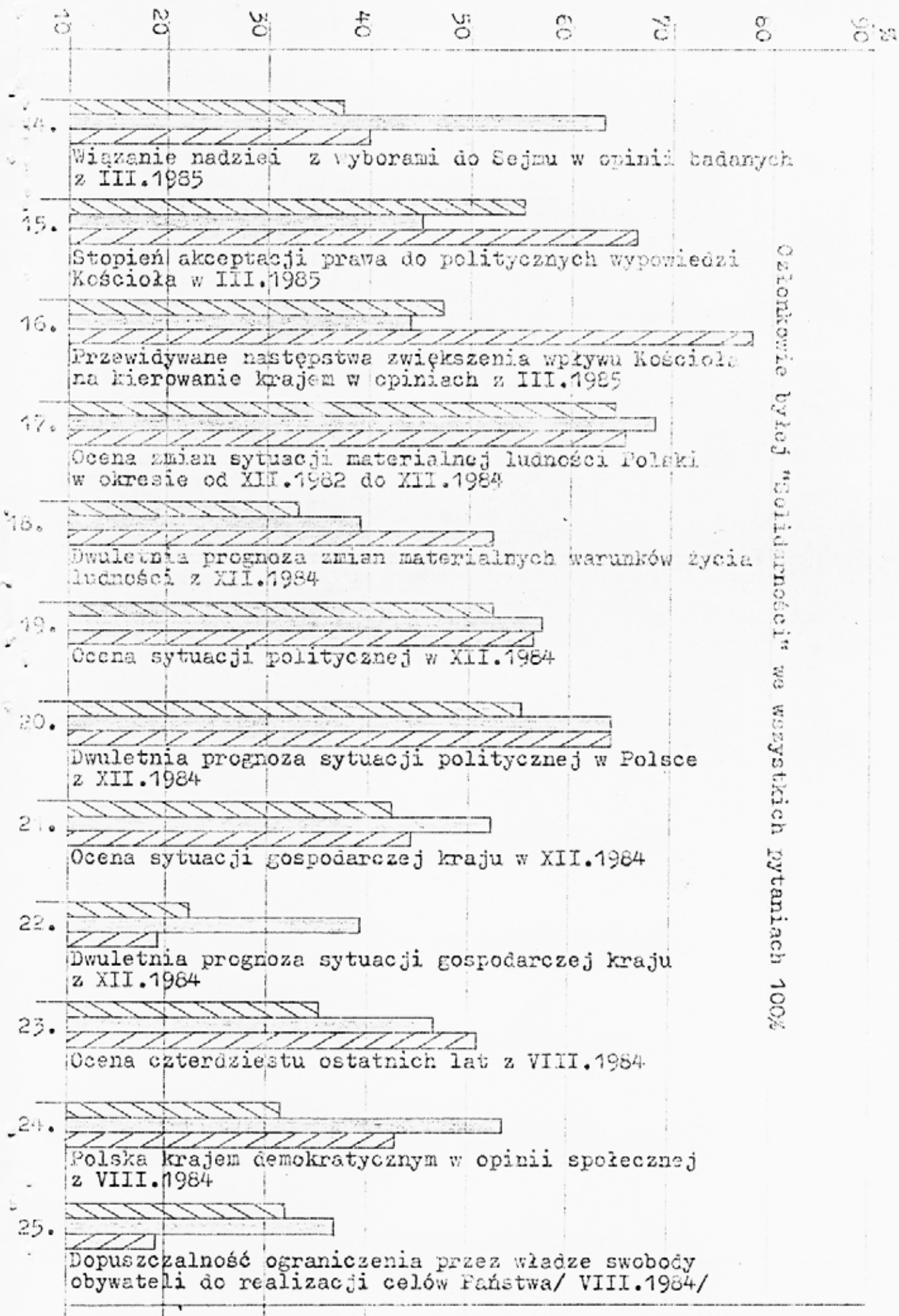
Dopuszczalność ograniczenia	Członkowie PZPR	Sojusznicy	Obojętni	Praktykujący religijnie	Członkowie b. "Solidarności"
	w procentach				
Na dłuższy czas	11,1	11,5	11,8	8,6	3,2
Byle nie na długo	15,9	8,1	7,2	12,2	7,5
Nie mam zdania na ten temat	53,4	45,0	48,0	39,0	42,5
Wyjątkowo i na krótko	16,3	26,5	26,3	24,9	39,3
W ogóle	3,4	8,8	6,5	15,3	7,5
	w liczbach bezwzględnych				
Wielkość segmentów	209	260	155	480	308
Średnia statystyczna	3,481	3,669	3,697	3,595	4,071
Odchylenie standardowe	1,251	1,270	1,266	1,226	1,028
Dystans wobec opinii partyjnej	0	32	36	19	100

90 %

Członkowie byłej "Solidarności" we wszystkich pytaniach 100%

Numerary pytania
Objaśnienia znaków: Zsojusznicy, obcojętńi, Dyrákt. relig.

Ozłonkowie byłej "Solidarności" we wszystkich pytaniach 100%